

Klaasová proti Německu, rozsudek ze dne 22. 9. 1993

Stěžovatel: Klaasová

Žalovaný stát: Německo

Číslo stížnosti: 15473/89

Datum: 22.09.1993

Článek Úmluvy: čl. 3

čl. 32

čl. 43

čl. 47

čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: mučení, nelidské zacházení, ponižující zacházení, právo na respektování rodinného života, právo na respektování soukromého života

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

22. září 1993

VĚC KLAASOVÁ

(Rozsudek ve věci Klaasová v. Německo)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a s relevantními ustanoveními Jednacího řádu Soudu jako senát, který tvořili soudci R. Ryssdal, předseda, R. Bernhardt, Thór Vilhjálmsson, L.-E. Pettiti, B. Walsh, A. Spielmann, I. Foighel, J. M. Morenilla, A. B. Baka, jakož i M.-A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejném jednání, které se konalo ve dnech 26. března a 24. srpna 1993, vynesl posledně jmenovaného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Německou vládou (dále jen „Vláda“) dne 10. srpna 1992 a Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 11. září 1992 v rámci tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 odst. 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházela stížnost (č. 15473/89) proti Německu podaná Komisi podle článku 25 dne 11. července 1989 dvěma německými občankami, paní Hildegardou Klaasovou a její dcerou Monikou Klaasovou, dále jen označovanými jako první a druhá stěžovatelka.

Žádost Vlády se opírala o články 32 a 48, žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Německo uznalo obligatorní jurisdikci Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo získat rozhodnutí o tom, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článků 3 a 8 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ustanovením 33 odst. 3 písm. d) Jednacího řádu Soudu stěžovatelky prohlásily, že si přejí zúčastnit se řízení, a určily advokáta, který je bude zastupovat (ustanovení 30 Jednacího řádu Soudu). Předseda dovolil advokátovi, aby používal německý jazyk (článek 27 odst. 3 Jednacího řádu Soudu).
3. Senát, který byl k tomuto účelu vytvořen, zahrnoval ex officio pana R. Bernhardta, zvoleného soudce s německým občanstvím (článek 43 Úmluvy), a pana R. Ryssdala, předsedu Soudu (ustanovení 21 odst. 3 písm. b/ Jednacího řádu Soudu). Dne 26. září 1992 předseda vylosoval za účasti vedoucího kanceláře Soudu jména dalších sedmi členů, jimiž se stali Thór Vilhjálmsson, L.-E. Pettiti, B. Walsh, A. Spielmann, I. Foighel, J. M. Morenilla a A. B. Baka (článek 43 in fine Úmluvy a ustanovení 21 odst. 4 Jednacího řádu Soudu).
4. R. Ryssdal se ujal funkce předsedy senátu (ustanovení 21 odst. 5 Jednacího řádu Soudu) a prostřednictvím tajemníka Soudu konsultoval s právním zástupcem stěžovatelek, se zástupcem Vlády a s delegátem Komise ohledně organizace řízení (ust. 37 odst. 1 a ust. 38 Jednacího řádu Soudu). V souladu s nařízením, jež bylo následně přijato, obdržel vedoucí kanceláře Soudu dne 7. prosince 1992 stanovisko Vlády a dne 19. ledna 1993 stanovisko stěžovatelek.

Ve dnech 4. února 1993 a 24. března 1993 předložily Komise a Vláda různé dokumenty na základě žádosti tajemníka Soudu. Dne 9. února 1993 byl tajemník Soudu informován, že delegát (Komise) předloží své připomínky při ústním jednání.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy, který dal rovněž zástupci Vlády svolení jednat v němčině (ustanovení 27 odst. 2 Jednacího řádu Soudu), se veřejné ústní jednání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 24. března 1993. Předtím se Soud sešel k přípravnému zasedání.

Před Soud předstoupili:

- (a) za Vládu pan J. Meyer-Ladewig, ministerský rada, Spolkové ministerstvo spravedlnosti, zástupce;
- (b) za Komisi J. Frowein, delegát;
- (c) za stěžovatelky M. Stüben, advokát, poradce.

Soud vyslechl přednesy pana Meyer-Ladewiga za Vládu, pana Froweina za Komisi a pana Stübena za stěžovatelky, jakož i odpovědi na své otázky a na otázky dvou z jeho členů individuálně.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

6. Asi o půl osmé večer dne 28. ledna 1986 první stěžovatelka, sociální pracovnice, zaparkovala před zadním vchodem činžovního domu v Lemgo, kde bydlela. Doprovázela ji její dcera Monika, které v době incidentu, který zavedl příčinu ke stížnosti, bylo osm let. Poté, co otevřela bránu, ji zastavili dva policisté, kteří ji sledovali, a postavili se jí do cesty. Obvinili ji, že projela autem na červenou a že se pokusila ujet - toto tvrzení stěžovatelka popřela. Policisté tvrdili, že ucítili silný zápach alkoholu z jejího dechu, když kontrolovali její řidičský průkaz. Stěžovatelka souhlasila s dechovou zkouškou. I když jí bylo předvedeno, co má dělat, nebyla schopna poskytnout uspokojivě vzorek dechu, proto jí bylo řečeno, že bude muset policisty doprovodit do místní nemocnice k provedení krevní zkoušky.

Následovala šarvátka, během níž byla paní Klaasová zatčena. Přesný průběh okolností je předmětem

sporu mezi stěžovatelkami (viz níže odstavec 7) a policisty (viz níže odstavec 9).

Poté byla stěžovatelka odvezena do nemocnice ke krevní zkoušce, která prokázala, že hladina alkoholu v její krvi činí 0,82 per ml (miligramů na mililitr).

7. Podle stěžovatelek souhlasila paní Klaasová s tím, aby jí byla odebrána krev, avšak vysvětlila, že si nejdříve přeje doprovodit svou dceru k sousedce. Jeden z policistů to odmítl dovolit a táhl ji k policejnímu autu. Byla varována, že může být obviněna z toho, že klade překážky veřejnému činiteli při výkonu jeho povinností. Když zavolala svou dceru, policisté řekli, že se o dítě postarají. Poté vzala dceru za ruku, šla k zadním dveřím, zazvonila na zvonek své sousedky a otevřela dveře. V tomto okamžiku ji jeden z policistů uchopil, zkroutil jí levou ruku za záda a její hlavou udeřil proti rohu okenní římsy. Poté jí policisté nasadili pouta. Na krátkou chvíli ztratila vědomí. Když se probudila, zjistila, že je vedle policejního auta a pocítila krutou bolest v levém rameni, které bylo přitlačeno jedním z policistu směrem k zadům. Poté byla schopná nastoupit do policejního auta a byla odvezena do nemocnice.
8. První stěžovatelka byla podrobena dvěma lékařským vyšetřením. Dne 11. února 1986 Dr. Schwering potvrdil, že stěžovatelku vyšetřil 29. ledna a zjistil podlitiny na její pravé paži, které byly asi 10 cm dlouhé, značné problémy při pohybu jejího levého ramene a podlitiny na tomto rameni. Lékař rovněž prohlásil, že první stěžovatelka bude mít dlouhodobé problémy, zejména se svým levým ramenem. Byla jí vystavena pracovní neschopnost do 8. února 1986. Později, 10. února 1986, Dr. Krauspe, hlavní chirurg v místní nemocnici, potvrdil, že první stěžovatelku vyšetřil 30. ledna 1986 a že dospěl k téměř identické diagnóze.
9. Trestní řízení zahájené proti první stěžovatelce
10. Dne 9. ledna 1986 podal policejní strážmistr Bolte informaci proti první stěžovatelce. Byla obviněna z kladení překážek veřejnému činiteli při výkonu jeho povinností v rozporu s článkem 113 německého trestního zákoníku a z řízení pod vlivem alkoholu v rozporu s článkem 316 téhož zákoníku.

Policejní strážmistr Bolte ve své zprávě uvedl, že poté, co byla paní Klaasová informována o tom, že se musí podrobit krevní zkoušce, pokusila se utéci do příšeří zadního dvora, načež on ji uchopil za paži a zastavil ji.

Stěžovatelka byla velmi agresivní. Když byla informována, že má být zatčena, náhle se uklidnila a prohlásila, že bude k dispozici, jakmile vezme k sousedce svou dceru, o níž se domníval, že jí je asi dvanáct let. Policisté souhlasili, aby předešli další eskalaci incidentu. Následovali pak stěžovatelku k zadním dveřím do domu.

První stěžovatelka se snažila následovat svou dceru do domu. Snažila se za sebou zavřít dveře, avšak policejní strážmistr Wildschut jí dveře zablokoval tak, že zůstaly otevřené a policejní strážmistr Bolte uchopil stěžovatelku za pravou ruku a vytáhl ji ven. Dítě zůstalo na schodišti.

Podle uvedené zprávy se paní Klaasová prala, bila a snažila se osvobodit ze sevření policisty. Policejní strážmistr Wildschut ji uchopil za levou paži a zkroutil ji za její záda, zatímco policejní strážmistr Bolte ji pevně uchopil za pravou paži.

S velkými potížemi se podařilo policistům dostat stěžovatelku pod kontrolu, neboť se stavěla na odpor. Nasadili jí pouta, aby předešli spáchání dalších trestných činů, zejména ublížení na zdraví. Cestou k policejnímu autu se pokusila vrhnout na zem, takže on a jeho kolega ji museli držet za paže. V tomto okamžiku dorazilo další policejní auto. Do té doby se však již stěžovatelčina sousedka nabídla, že se o dítě postará.

Při příjezdu do nemocnice v Lemgo policisté zjistili, že paní Klaasová má na svém pravém spánku

škrábnutí.

10. Dne 22. dubna 1986 bylo trestní řízení proti první stěžovatelce u Zemského soudu v Detmoldu přerušeno státní prokuraturou ze dvou různých důvodů, a to jednak proto, že trestný čin řízení pod vlivem alkoholu nebyl prokázán, a jednak proto, že vina stěžovatelky při kladení odporu policistům byla minimální, takže nebyl veřejný zájem na trestním stíhání.

V listopadu 1986 jí uložil příslušný správní orgán správní pokutu 500 DM za spáchání „přestupku proti veřejnému pořádku“, spočívajícímu v řízení pod vlivem alkoholu o hladině 0,82 ml, přičemž povolený limit činil 0,80 ml. Současně byl udělen zákaz řízení na jeden měsíc.

Okresní soud v Lemgo toto rozhodnutí potvrdil. Následná odvolání první stěžovatelky k Odvolacímu soudu v Hammu a ke Spolkovému ústavnímu soudu byla zamítnuta.

1. Řízení z podnětu první stěžovatelky proti policistům
2. Dne 24. dubna 1986 podala první stěžovatelka stížnost proti jmenovaným policistům. Tvrdila, že ji napadli v rozporu s články 223 a 230 trestního zákoníku. Ve svých podáních z 24. dubna a 13. května 1986 paní Klaasová uvedla, že policisté použili nepřiměřené násilí a způsobili jí poranění hlavy, levého ramene a horní části pravé paže.

Dne 10. července 1986, po telefonické konverzaci mezi jejím advokátem a jedním úředníkem státní prokuratury, během níž byla tvrzení paní Klaasové stažena - údajně po varování, že jinak bude trestní řízení proti ní pokračovat, bylo řízení proti policistům přerušeno.

12. Dne 18. července 1986 podala první stěžovatelka stížnost u ředitele Okresní správy v Detmoldu proti policistům, kteří provedli zatčení. Uvedla, že chtěla počkat na sousedku, až přijde ke dveřím, avšak že tak nemohla učinit, protože vousatý policista jí zkroutil ruku za záda a její hlavou udeřil o cihlovou okenní římsu. Poté byla násilím vtažena do policejního auta, kde byla držena zády proti zadní části auta. Vousatý muž pokračoval v tom, že jí v pravidelných intervalech tlačil její levé rameno zpět. V určitém okamžiku omdlela.

Stěžovatelka tvrdila, že krevní zkouška prokázala hladinu alkoholu 0,80 ml. Bylo argumentováno tím, že stupeň násilí použitého proti neozbrojené ženě je při objektivní či subjektivní analýze nepochopitelný; k dosažení účelu mělo být použito nejmírnějších prostředků.

13. Dne 18. září 1986 ředitel Okresní správy v Detmoldu, jednající jako představitel okresní policie, její stížnost zamítl. V rozhodnutí se zejména uvádělo, že poté, co byla informována, že bude muset dát vzorek krve, se pokusila stěžovatelka utéci. Jeden z policistů ji však uchoopil za paži a řekl jí, že je zatčena. Její žádosti, aby mohla dát dítě k sousedce, bylo nejprve vyhověno. Když první stěžovatelka otevřela dveře a snažila se vstoupit do domu se svou dcerou, jeden z policistů ji rychle uchoopil za paži, načež ona začala kopat a rozdávat údery levou rukou. Když ji policisté pevně drželi, snažila se uniknout. Musela jí být nasazena pouta. Nebylo akceptováno, že se udeřila hlavou o okenní římsu v některém z momentů v průběhu zatýkání. Ředitel dospěl k závěru, že použití násilí bylo oprávněné a nebylo v nesouladu se sledovaným účelem, zejména pokud jde o provedení krevní zkoušky.

III. Řízení první stěžovatelky o náhradu škody podle civilního práva

14. První stěžovatelka zahájila civilní řízení v dubnu 1997 proti Zemi Severní Porýní-Vestfálsko a proti jmenovaným policistům. Požadovala náhradu škody za poranění, která utrpěla 28. ledna 1986.
15. Dne 10. července 1987 Zemský soud v Detmoldu zamítl dílčím rozsudkem její žalobu proti policistům s odůvodněním, že úřední osoba jednající při výkonu svých povinností není osobně

odpovědná.

16. Dne 9. října 1987 probíhalo před Zemským soudem v Detmoldu ústní jednání k danému případu.

První, kdo měl podat svědeckou výpověď, byla sousedka stěžovatelky. Ta prohlásila, že uviděla velmi poskvrněný a uplakaný obličej paní Klaasové, a to i navzdory ponurému světlu, viděla též blondatého policistu, jak jí drží paže za zády, a obávala se, že se paní Klaasová každou chvíli zhroutí, protože se jí podlamovala kolena a několikrát se náhle naklonila kupředu. Při dalším dotazování sousedka uvedla, že soudě podle chování první stěžovatelky, tato jistě trpěla velkými bolestmi. První stěžovatelka si stěžovala na bolest v levém rameni a žádala policisty, aby jí odstranili pouta. Tuto žádost opakovala též sousedka, avšak policisté ji zamítli.

Policejní strážmistr Bolte potvrdil skutečnosti uvedené v jeho zprávě ze dne 29. ledna 1986 (viz výše odstavec 9). Dodal, že si není jistý, zda první stěžovatelka úmyslně nefoukla do dechového přístroje po dostatečnou dobu nebo zda měla skutečně potíže. Prohlásil, že ne- udeřil její hlavou o zeď, když byla vytahována ven, nebyl však schopen vysvětlit poranění na její levé tváři, ohledně něhož se odvolal na výše zmíněnou zprávu. Po dalším dotazování strážmistr Bolte podpořil výpověď sousedky, že paní Klaasová požádala, aby jí byla sňata pouta, a vysvětlil, že policisté tuto žádost zamítli, jelikož se obávali dalších problémů. Řekl, že si paní Klaasová nestěžovala na žádné bolesti v rameni a že určitě nenarazila hlavou na zeď. Připustil však, že neměla žádné poranění hlavy před tím, než s ní mluvili, a řekl, že neví, zda se zranila na pravé tváři během šarvátky, když měla nasazená pouta. Nemohl si vzpomenout, kdo paní Klaasovou držel, než ji posadili do policejního auta, nebo zda se ohnula dopředu náhle, například kvůli trhnutí jejími pouty a následné bolesti.

Se svědeckou výpovědí pak vystoupil policejní strážmistr Wildschut. Potvrdil obecné okolnosti zatčení první stěžovatelky tak, jak je vyličil policejní strážmistr Bolte, ačkoliv nebyl s to říci, že tato utekla. Poté co stěžovatelka otevřela přední dveře, pokusila se je za sebou zavřít, ale on je přidržel, zatímco jeho kolega ji pevně držel. Jelikož právě na vnější straně dveří byla úplná tma, nemůže vyloučit možnost, že narazila hlavou o stěnu nebo o něco jiného. Na každý pád si nevšiml, že by se tak stalo, a teprve později si uvědomil, že má na hlavě poranění. Uvedl, že paní Klaasová se vehementně bránila zatčení, proto ji uchopil za levou paži a zkroutil ji za její záda a v této pozici jí potom nasadil pouta. Nemohl si vzpomenout, zdají byla nasazena pouta již v zadním dvoře nebo zda ji nejdříve odvedli na ulici. Potvrdil její žádost o sundání pout, ale nevzpomněl si na žádnou její stížnost ohledně bolesti, zejména pokud jde o bolest v jejím levém rameni. Stěžovatelka bezúspěšně pokračovala v odporu doprovodit je, avšak nebyl si jist, kdo ji držel při čekání na druhé policejní auto.

Při dalším dotazování policejní strážmistr Wildschut prohlásil, že si nevzpomíná, zda se paní Klaasová náhle ohnula dopředu, když už měla pouta. Stěžovatelka kladla zatčení odpor a bila kolem sebe, když jí zkroutil paži za záda, avšak on usoudil, že neměla v úmyslu napadnout ani jeho ani jeho kolegu. Strážmistr Wildschut popřel, že by udeřil hlavou první stěžovatelky proti okenní římse.

Závěrem podala svědectví druhá stěžovatelka, Monika. Uvedla, že si vzpomíná na incident mezi její matkou a policisty na jejich zadním dvoře. Zejména pak řekla, že její matka zazvonila na zvonek u dveří a otevřela dveře klíčem. Poté Monika vstoupila do domu a zavřela za sebou dveře. Nevěděla o tom, že jeden z policistů nechal násilím dveře otevřené. Když za sebou zavřela dveře, řekla, že se jí podařilo zahlédnout skrze průhledné sklo dveřního panelu, že jeden z policistů odstrčil matčinu hlavu proti zdi. Monika zdůraznila, že policista několikrát vlastní rukou udeřil matčinou hlavou o zeď vedle dveří. Tento policista byl blondák. Její matka a policista byli blízko dveří, přibližně ve vzdálenosti jednoho metru. Ona sama nebyla přímo před skleněným panelem. Monika poté běžela po schodech nahoru k sousedce. Dále vysvětlila, že když matka zazvonila na zvonek u dveří a otevřela dveře, stála po její pravici. Její matka dveře pouze trochu pootevřela a ona tak pouze mohla vejít

dovnitř. Poté ihned za sebou dveře zavřela.

I když Monika jmenované policisty nepoznala, domnívala se, že tmavovlasý policista měl vousy. Potvrdila, že světlo bylo slabé, avšak řekla, že na schodišti bylo světlo. Neviděla žádného z policistů zkroutit její matce paži za záda.

17. Dne 30. října 1987 zamítl Zemský soud v Detmoldu žalobu první stěžovatelky na náhradu škody proti Zemi Severní Porýní-Vestfálsko. Soud konstatoval toto:

„Žalobkyně nemá právo podat žalobu podle článků 839 a 847 občanského zákoníku ve spojení s článkem 34 základního zákona pro porušení úřední povinnosti vůči ní ze strany policejních strážníků Bolteho a Wildschuta.

Senát je jednoznačně přesvědčen, že žalobkyně získala zranění, na něž si stěžuje, když byla zatýkána dvěma policisty. V každém případě žalobkyně skončila se zraněním na spánku, s pohmožděninou na levém rameni a zřejmě také s otřesem mozku, což také bylo částečně potvrzeno svědky Boltem a Wildschutem, a kromě toho se nezdá, že by to žalovaná Země vyvracela. Tato zranění žalobkyně zřejmě utrpěla v souvislosti s jejím zatýkáním.

Z toho však nevyplývá, že žalovaná Země za škody odpovídá.

Samotné zatčení nebylo nezákonné. I když žalobkyně neměla nikterak v úmyslu uprchnout, situace se nicméně policistům jevila jinak. Žalobkyně byla v podezření, že spáchala trestný čin, jmenovitě řízení pod vlivem alkoholu v silničním provozu, v rozporu s článkem 316 trestního zákoníku, protože policisté shledali, že z dechu žalobkyně byl cítit alkohol. Na základě hodnověrných prohlášení svědků Bolteho a Wildschuta má senát rovněž za to, že chování žalobkyně, nejdříve po nezdařeném pokusu uspokojivě fouknout do dechového přístroje a později u předních dveří, vyvolalo u obou svědků dojem, že se snaží vyhnout útěkem dalšímu vyšetřování, jmenovitě krevní zkoušce. Senát chápe, že policisté mohli předvídat velmi závažné problémy, kdyby se žalobkyni podařilo vniknout do budovy bez obou svědků.

Za prvé, policisté nemohli vědět, zda by jim žalobkyně vůbec dovolila vstoupit do jejího bytu.

Za druhé, žalobkyně by měla možnost vypít více alkoholu nebo přinejmenším tvrdit, že tak učinila, a tím by docílila toho, že by se hladina alkoholu v její krvi nemohla zjistit vůbec nebo mnohem obtížněji.

Ve světle těchto okolností se zatčení nejeví jako nepřiměřené, ale jako zcela rozumný způsob jak zajistit, aby mohlo být provedeno další vyšetřování.

Je na žalobkyni, aby dokázala, že při tomto původně zákonném výkonu své povinnosti zašli policisté dále než bylo nutné v tom, že se žalobkyni zacházeli příliš hrubě, přičemž ji poranili, nebo že jí dokonce způsobili zranění úmyslně. Právě jako útočník musí žalobkyně dokázat, že osoba, kterou napadla, při jednání v sebeobraně překročila hranice nezbytné sebeobraně (viz Spolkový soud spravedlnosti - pojišťovací právo 1971, str. 629 a násl.), takže podle názoru senátu se toto musí aplikovat i v případě jako je tento: osoba, která podá žalobu ohledně zranění, jež utrpěla v průběhu zákonného zatýkání, musí dokázat, že policisté zašli dále, než bylo nutné, čímž jí způsobili zranění.

Žalobkyni se však nepodařilo takový důkaz předložit. Z důkazů, jež byly provedeny, není senát přesvědčen, že policisté způsobili žalobkyni zranění tím, že překročili to, co bylo nutné při jejím zatýkání.

Pokud jde o původ pohmoždění, pak svědecká výpověď Moniky Klaasové, dcery žalobkyně, odporuje

výpovědím svědků Bolteho a Wildschuta. Zatímco svědkyně Klaasová tvrdí, že viděla jednoho z policistů opakovaně udeřit hlavou žalobkyně o zeď u dveří, oba policisté to popírají. Žádný z těchto svědků nemůže být pokládán za nezainteresovaného na tomto řízení; oba policisty může jistě čekat disciplinární řízení a opětovné zahájení trestního vyšetřování, jestliže se dokáže, že je to pravda, zatímco svědkyně Klaasová má přirozený zájem na žalobě své matky a na vylíčení skutečností. Senátu není jasné, které z těchto tvrzení koresponduje s tím, co se skutečně událo. V tomto ohledu tudíž nelze dospět k definitivnímu nálezu skutkových okolností.

Naprosto nezainteresovaná svědkyně paní Krügerová (sousedka) nebyla s to ve své svědecké výpovědi potvrdit tvrzení žalobkyně, že svědek Wildschut vytáhl při nasazování pout její ruce nahoru. Takovýto závěr nelze vyvodit ani z toho, že podle prohlášení svědkyně Krügerové se žalobkyně naklonila několikrát trhavým způsobem dopředu, přičemž svědek Wildchut stál za ní.

Ani vyváženost pravděpodobnosti, ani obecná zkušenost nesvědčí ve prospěch přijetí verze žalobkyně. Senát má za to, že v žádném případě není nepravděpodobné, že žalobkyně utrpěla všechna svá zranění, když kladla odpor proti nasazení pout. Během tohoto procesu mohla její hlava snadno narazit na zeď; k pohmoždění ramene mohlo také dojít, když se prala, když byla policií omezována a když jí byla nasazována pouta.

Z těchto důvodů musí být žaloba zamítnuta.“

18. Dne 21. září 1988 Odvolací soud v Hammu odmítl odvolání první stěžovatelky. Potvrdil rozhodnutí Zemského soudu v Detmoldu, že paní Klaasová neprokázala, že policisté proti ní použili přehnané násilí.
19. Dne 8. února 1989 senát složený ze tří soudců Spolkového ústavního soudu odmítl přijmout ústavní stížnost první stěžovatelky s odůvodněním, že neskýtá dostatečné vyhlídky na úspěch. Senát měl zejména za to, že zhodnocení důkazů odvolacím soudem se nejeví svémocným nebo jinak odporujícím ústavnímu zákonu.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISI

20. Ve své stížnosti (č. 15473/89) předložené Komisi 11. července 1989 paní Hildegard Klaasová, první stěžovatelka, uvedla, že byla v přítomnosti své dcery Moniky podrobena během svého zatýkání nelidskému a ponižujícímu zacházení policií v rozporu s článkem 3 a že tímto zacházením bylo porušeno její právo garantované článkem 8 na respektování jejího soukromého a rodinného života. Monika Klaasová, druhá stěžovatelka, tvrdila, že výše uvedeným zacházením s její matkou za její přítomnosti bylo porušeno její právo na respektování jejího soukromého a rodinného života v rozporu s článkem 8 a navíc že tak byla podrobena nelidskému a ponižujícímu zacházení v rozporu s článkem 3.
21. Dne 9. července 1991 prohlásila Komise stížnosti stěžovatelek za přípustné a ve své zprávě ze dne 21. května 1992 (článek 31) vyjádřila názor:
22. a) deseti hlasy ku pěti, že byl porušen článek 3 vůči první stěžovatelce;
23. b) deseti hlasy ku pěti, že ve vztahu k první stěžovatelce nevyvstala separátní otázka podle článku 8;
24. c) čtrnácti hlasy k jednomu, že nebyl porušen článek 3 vůči druhé stěžovatelce;
25. d) osmi hlasy ku sedmi, že byl porušen článek 8 vůči druhé stěžovatelce.

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

22. Ve své zprávě ze dne 12. listopadu 1992 vyzvala vláda Soud, aby konstatoval, „že vůči stěžovatelkám nedošlo k porušení jejich práv podle článku 3 nebo článku 8 Úmluvy“.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. První stěžovatelka
2. Údajné porušení článku 3
3. První stěžovatelka, paní Klaasová, tvrdila, že zacházení, jemuž byla podrobena policisty během svého zatýkání, bylo nelidským a ponižujícím zacházením odporujícím článku 3, podle něhož:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu.“

Paní Klaasová tvrdila, že v důsledku potyčky s policií utrpěla mimo jiné zranění na hlavě a na rameni. Tato zranění byla doložena lékařskými zprávami (viz výše odstavec 8) a byla též ilustrována fotografiemi předloženými Soudu delegátem Komise bezprostředně před ústním jednáním.

24. Komise toto tvrzení akceptovala. V souladu s názorem vyjádřeným vnitrostátními soudy byla Komise toho názoru, že její zatčení bylo zákonné (viz výše odstavce 13, 16 a 18). I když však akceptovala, že paní Klaasová kladla při zatýkání odpor a snažila se uprchnout, Komise měla za to, že použití násilí ze strany policistů s následkem vážných zranění musí být pokládáno za ponižující zacházení, jestliže Vláda neprokáže, že použití násilí bylo nezbytné k tomu, aby policisté mohli vykonat své zákonné povinnosti.

Podle názoru Komise, jelikož první stěžovatelka byla zraněna během zatýkání pod policejní kontrolou, je povinností Vlády předložit důkazy o skutečnostech, které zpochybní výpověď podanou obětí, která byla doložena fotografiemi a lékařskou zprávou. Při neexistenci jiného přesvědčujícího vysvětlení, pokud jde o příčinu zranění utrpěných během jejího zatýkání, se jeví její tvrzení o nepřiměřeném použití násilí jako přijatelné.

25. Vláda tvrdila, že levé rameno první stěžovatelky bylo zraněno ještě před zatýkáním, avšak jinak akceptovala skutečnost, že v jeho důsledku utrpěla modřiny na ramenou, jakož i podlitiny na obličeji a na paži. Vláda však nesouhlasila s líčením stěžovatelky o tom, jak ke zraněním došlo, a tvrdila, že zranění byla náhodným a politováníhodným důsledkem zákonného zatčení.
26. Soud poznamenává, že strany vnitrostátního řízení nepopíraly skutečnost, že zranění doložená lékařskou zprávou a ilustrovaná fotografiemi skutečně vznikla během zatýkání. To nepopřeli ani policisté, když podávali svá svědectví před Zemským soudem v Detmoldu.

Rozdílné verze ohledně toho, jak ke zraněním skutečně došlo, byly předloženy stěžovatelkami a Vládou.

Paní Klaasová tvrdila, že dobrovolně souhlasila s poskytnutím vzorku dechu, a že poté, co se jí to nepodařilo, pouze požádala, aby její osmiletá dcera mohla odejít a zůstat u její sousedky, aby ona mohla doprovodit policisty do nemocnice za účelem krevní zkoušky. Paní Klaasová popřela tvrzení policistů, že zde existovalo nebezpečí jejího útěku. Trvala na tom, že policisté jsou odpovědní za její náraz do zdi, skutečnost podpořenou její dcerou, která uvedla, že scénu pozorovala skrz průhledný skleněný okenní panel. Dále pak paní Klaasová tvrdila, že násilí použité policisty bylo nepřiměřené účelu zajistit důkazy pro trestný čin řízení pod vlivem alkoholu. Pro dva policisty-muže dobře vycvičené jednat v takovýchto situacích nebylo nezbytné napadnout tímto způsobem ženu.

Vláda oproti tomu napadla tvrzení, že zranění byla důsledkem většího stupně násilí použitého policisty, než bylo za daných okolností nutné. Vláda tvrdila, že si paní Klaasová přivodila zranění kladením odporu při zatýkání a snahou o únik vyprovokovala rozhodné a rychlé použití fyzického násilí proti sobě.

27. Soud připomíná, že na základě tohoto incidentu došlo k různým řízením, z nichž některá byla přerušena.

Za prvé bylo zahájeno trestní řízení proti paní Klaasové dne 29. ledna 1986 pro dva separátní trestné činy, a to řízení pod vlivem alkoholu a kladení odporu při zatýkání, avšak toto bylo přerušeno 22. dubna 1986 státní prokuraturou při Zemském soudu v Detmoldu; paní Klaasová byla nicméně pokutována za běžný přestupek řízení při zvýšené hladině alkoholu v krvi (viz výše odstavce 9-10).

Za druhé dne 24. dubna 1986 podala paní Klaasová stížnost proti policistům, kde tvrdila, že ji napadli a způsobili zranění. Ta však byla o několik týdnů později stažena (viz výše odstavec 11).

Za třetí dne 18. září 1986 byla její stížnost zamítnuta ředitelem Okresní správy v Detmoldu, který neshledal nezbytným přijmout disciplinární opatření (viz výše odstavce 12-13).

28. Výlučně civilní řízení byla zahájena paní Klaasovou pro náhradu škody od státu v dubnu 1987:
29. a) Zemský soud v Detmoldu akceptoval, že uvedená zranění nastala v důsledku incidentu s policií, avšak konstatoval, že nezakládají důvod pro žalobu o náhradu škody, protože paní Klaasová neprokázala, že ji policisté zranili při použití síly nepřiměřené účelu zahájit proti ní vyšetřování. Po vyslechnutí různých svědků tento soud shledal, že její verze průběhu událostí není příliš pravděpodobná a že se nejvíce jako nepravděpodobné, že se poranila sama, když se bránila proti pokusům nasadit jí pouta (viz výše odst. 17).
30. b) Odvolací soud v Hammu toto rozhodnutí potvrdil (viz výše odstavec 18).
31. c) Senát složený ze tří soudců Spolkového ústavního soudu odmítl přijmout její ústavní stížnosti - senát zejména konstatoval, že zhodnocení důkazů odvolacím soudem se nejvíce arbitrárním či jinak odporujícím ústavnímu zákonu (viz výše odstavec 19).
32. Soud připomíná, že z hlediska systému Úmluvy je stanovení a ověření faktů především záležitostí Komise (články 28 odst. 1 a 31). Soud však není vázán nálezem Komise ohledně faktů a může svobodně učinit vlastní hodnocení ve světle celého materiálu, který má k dispozici (viz rozsudek ve věci Stocké v. Německo ze dne 19. března 1991, Serie A č. 199, str. 18, odst. 53, a rozsudek ve věci Cruz Varas a ostatní v. Švédsko ze dne 20. března 1991, Serie A č. 201, str. 29, odst. 74).

Dále se připomíná, že není běžné v rámci působnosti Evropského soudu nahradit vlastním hodnocením faktů hodnocení vnitrostátních soudů a že obecně přísluší těmto soudům, aby zhodnotily důkazy, jež mají k dispozici (viz, inter alia, rozsudek ve věci Edwards v. Spojené království ze dne 16. prosince 1992, Serie A č. 247-B, str. 12, odst. 34, a rozsudek ve věci Vidal v. Belgie ze dne 22. dubna 1992, Serie A č. 235-B, str. 32-33, odst. 33-34).

30. Uznaná zranění, jež utrpěla první stěžovatelka, souhlasila buď s její verzí o průběhu událostí, nebo s verzí policistů. Vnitrostátní soudy však rozhodly v její neprospěch. Při učinění závěru, že se paní Klaasová mohla zranit sama, když kladla odpor při zatýkání, a že zatýkající policisté nepoužili nepřiměřeného násilí, Zemský soud zejména měl výhodu, že před ním různí svědkové přednesli své výpovědi a že mohl posoudit jejich důvěryhodnost. Během řízení ve Strasbourgu nebyl předložen žádný materiál, který by mohl zpochybnit nálezy vnitrostátních soudů a přidat na váze tvrzení stěžovatelky buď před Komisí, nebo před Soudem.

Soud by chtěl odlišit daný případ od případu Tomasi v. Francie*) (viz rozsudek ze dne 27. srpna 1992, Serie A č. 241-A, str. 40-42, odst. 108-115), kde určité dedukce bylo možné vyvodit z toho, že pan Tomasi utrpěl nevysvětlená zranění během čtyřiceti osmi hodin strávených v policejní cele.

Nebyly předloženy žádné přesvědčivé prvky, které by mohly přivést Soud k tomu, aby se odchýlil od skutkových zjištění vnitrostátních soudů.

31. Z těchto důvodů nelze shledat žádné porušení článku 3.
32. Údajné porušení článku 8

33. První stěžovatelka si stěžovala, že jelikož k výše uvedenému zacházení došlo na soukromém pozemku za přítomnosti její osmileté dcery, došlo tak rovněž k porušení jejího práva na respektování jejího soukromého a rodinného života podle článku 8.

Vláda toto tvrzení popřela. Komise neshledala nezbytným posuzovat tuto stížnost s ohledem na její závěr, že zde nedošlo k porušení článku 3.

33. Stížnost první stěžovatelky podle článku 8 v podstatě spočívá na týchž sporných skutečnostech, které již byly posuzovány v souvislosti s článkem 3 a o nichž bylo konstatováno, že nebyly prokázány (viz výše odstavce 29-31). S ohledem na to nevyžaduje uvedená stížnost separátní posouzení.

34. Druhá stěžovatelka

35. Druhá stěžovatelka tvrdila, že s ohledem na přehnané použití násilí policistů vůči její matce za její přítomnosti byla podrobena nelidskému a ponižujícímu zacházení v rozporu s článkem 3, přičemž došlo též k porušení jejího práva na respektování jejího soukromého a rodinného života podle článku 8.

36. Vláda i Komise nesouhlasily s první stížností. Komise akceptovala druhé tvrzení, protože dospěla k názoru, že nezletilá Monika Klaasová utrpěla značnou škodu na své fyzické a morální integritě v důsledku toho, že přihlížela matčinu násilnému zatýkání. Toto však Vláda popřela.

37. Z odstavce 31 vyplývá, že skutečnosti, jichž se druhá stěžovatelka dovolává, nejsou prokázány. Proto se Soud domnívá, že její stížnosti jsou rovněž neopodstatněné.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Potvrzuje šesti hlasy ku třem, že nebyl porušen článek 3 vůči první stěžovatelce;
2. Potvrzuje šesti hlasy ku třem, že stížnost první stěžovatelky podle článku 8 nevyžaduje posouzení;
3. Potvrzuje jednomyslně, že nebyl porušen článek 3 vůči druhé stěžovatelce;
4. Potvrzuje šesti hlasy ku třem, že nebyl porušen článek 8 vůči druhé stěžovatelce.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 22. září 1993.

Marc-André EISSEN

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit III/1995, Rozsudek ES o stížnosti č. 12850/93, str. 14.